

BYGGFÖRETAGEN

Byggföretagens uppförandekod

Byggföretagens uppförandekod för lagligt och lämpligt agerande

Byggföretagen arbetar på flera olika sätt för att hålla rent framför egen dörr och skapa en sund och hederlig byggbransch fri från olagligt och olämpligt agerande. Därför har vi infört en uppförandekod för alla de 3700 företag som är medlemmar i Byggföretagen. Medlemskapet ska vara ett signum för ordning och reda, för ett rätt och riktigt agerande. Från och med den 1 juni 2014 är uppförandekoden ett av kriterierna för medlemskap i förbundet. Avsteg från eller underlåtelse att agera i enlighet med uppförandekoden kan, som yttersta konsekvens, utgöra grund för uteslutning.

› Kunskap och insikt leder till förändring

Ett lagligt och lämpligt agerande kräver kunskap om de lagar och regler som omger oss som företagare. Bakgrund, branschkultur, erfarenhet, tradition etc påverkar också vårt beteende. För att öka kunskapen om rådande lagstiftning och vad som är lämpligt eller inte, erbjuder Byggbranschens Utbildningscenter medlemsutbildningar över hela landet (även företagsinternt). Byggbranschens Utbildningscenter erbjuder också en interaktiv utbildning, som t.ex. kan användas som stöd och diskussionsunderlag inom företagen. [Läs mer på www.buc.se](http://www.buc.se)

› Etikcoachen ger råd och stöd

Det kan trots allt dyka upp kniviga situationer då det kan vara svårt att bedöma vad som är ett korrekt agerande. Därför har Byggföretagen tillsatt en etikcoach med uppgift att ge medlemsföretagen råd och stöd i affärsetiska frågor.

Givetvis har etikcoachen tystnadsplikt.

Kontakta etikcoachen på telefon 08-698 58 00.

Byggföretagens uppförandekod

Medlemsföretagen ska...

- Agera för sund konkurrens vid anbud, upphandling och inköp samt motverka otillbörlig påverkan, mutor, prissamverkan, karteller, missbruk av marknadsdominans och olika typer av manipulation av anbud med syfte att snedvrída konkurrensen.
- Föra korrekt redovisning av ekonomiska transaktioner samt motverka svartarbete, övrig ekonomisk brottslighet och påverkan från illegal verksamhet.
- Agera korrekt och inte bjuda på eller anordna resor, ge gåvor eller andra tjänster eller förmåner som inte kan granskas och redovisas öppet. Detta förhållningssätt gäller även vid mottagande av ovanstående.

Normgivande är IMM:s Näringslivskod:

www.institutetmotmutor.se/skrifter/naringslivskoden/

- I förhållandet till kund och leverantör tydliggöra att principerna i denna uppförandekod ömsesidigt ska tillämpas. Ingångna avtal ska följas och tillämpas korrekt.
- Utföra uppdrag fackmässigt samt följa beslut från [ARN](#) (Allmänna reklamationsnämnden) eller beslut i domstol.

Byggföretagens uppförandekod – vägledande kommentarer

› Varför en uppförandekod?

Intresset för etik ökar. Ett skäl till detta är att komplexiteten i samhälle och näringsliv gör det svårare att skapa heltäckande normsystem. Etiska regler fungerar då som utfyllande handlingsnormer för vad som är ett lämpligt agerande i det affärsmässiga uppträdandet. Alla lagar och branschavtal innehåller regler som kan betecknas som etiska. Det är därför inte möjligt att dra en klar gräns mellan etiska och tvingande normer. Byggföretagens uppförandekod betonar och förtydligar vissa av de tvingande regler som gäller enligt lag och avtal. Det kan tex. gälla brott mot konkurrensregler, korruptionsbrott etc. Reglerna ska ge ledning vid bedömningen av lämpligheten i olika affärsmässiga beteenden och vanor.

Ett viktigt syfte med reglerna är att garantera att branschen har ett gott rykte. Reglerna gäller därför i samtliga entreprenadrelationer, såväl mellan entreprenör och byggherre som mellan entreprenör och underentreprenör, leverantör och konsult; under förutsättning att detta avtalas parterna emellan.

Medlemsföretag i Byggföretagen ska förstås följa uppförandekoden, som är antagen vid förbundsstämma den 16 maj 2013. Från och med 1 juni 2014 utgör koden ett av kriterierna för medlemskap i Byggföretagen (tidigare Sveriges Byggindustrier). På så sätt är medlemskapet i Byggföretagen en garanti för seriositet och kunnande. Medlemsföretagens ledningar förutsätts utbilda och informera sina anställda om reglerna och även se till att de anställda följer reglerna, vidta korrigerande åtgärder för att avhjälpa och motverka avsteg från koden inom företaget.

I förlängningen syftar reglerna till kostnadseffektivitet, kvalitetstänkande och konkurrens på lika villkor. Det sistnämnda innebär att ingen ska tillåtas konkurrera med medel som är eller kan bedömas vara oetiska och osunda.

Sund konkurrens är samhällsekonomiskt effektiv och därmed samhällsnyttig.

› Punkt 1

Under denna punkt anges att medlemsföretag ska agera för sund konkurrens vid anbud, upphandling och inköp samt motverka otillbörlig påverkan, mutor, prissamverkan, karteller, missbruk av marknadsdominans och olika typer av manipulation av anbud med syfte att snedvrída konkurrensen.

Denna bestämmelse syftar i första hand till att motverka att medlemsföretagen träffar avtal som har till syfte att på olika sätt hindra, begränsa eller snedvrída konkurrens på byggmarknaden på ett märkbart sätt. Exempel på detta är tex. olika former av prissamverkan, inköpsbojkotter, uppdelning av marknader eller arbeten. Bestämmelsen ska också motverka att företag missbrukar sin dominerande ställning på marknaden. Det kan vara i hela riket men också på en mindre ort. Missbruk av dominerande ställning kan tex. vara att direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga affärsvillkor eller vägran att leverera till vissa presumtiva kunder på så sätt att dessa får en konkurrens-

snackdel. Äger man en betongstation eller innehar en grustäckt och det inte finns någon konkurrens på orten; så har man per definition dominerande ställning. När det gäller manipulation av anbud åsyftas normalt det som kallas osund strategisk anbudsgivning. Med osund strategisk anbudsgivning avses att anbudsgivare utnyttjar brister i förfrågningsunderlaget i syfte att vinna en upphandling och anger uppgifter i sitt anbud som man inte har för avsikt att leva upp till under avtalstiden. Det är alltså inte i sin ordning att lämna onormalt låga timpriser för att vinna en upphandling och sedan ta igen detta genom att debitera mer timmar än vad som de facto åtgått. Däremot utgör det inte osund strategisk anbudsgivning om entreprenören vet att beställaren kommer att behöva göra tilläggsköp för att få en fungerande produkt men dessa tilläggsprodukter inte utvärderas i upphandlingen och entreprenören därför sänker sina priser på produkten som utvärderas och höjer sina priser på de delar av produkten som inte utvärderas¹

¹ Se Konkurrensverket uppdragsforskningsrapport 2011:1 "Osund strategisk anbudsgivning i offentlig upphandling", Karl Lundvall och Kristian Pedersen.

Punkt 2

Under denna punkt framgår att medlemsföretag ska föra korrekt redovisning av ekonomiska transaktioner samt motverka svartarbete, övrig ekonomisk brottslighet och påverkan från illegal verksamhet.

Detta innebär att medlemsföretag alltid ska följa gällande interna redovisningsregler, reglerna i bokföringslagen, årsredovisningslagen och skattelagstiftningen. Denna bestämmelse innebär också i praktiken att medlem inte ska anlita eller i någon form samarbeta med oseriös underentreprenör, leverantör eller kund samt aktivt motverka svartarbete och den organiserade brottslighet som försöker arbeta sig in i byggbranschen. Med oseriös menas alla aktörer som inte följer gällande lagar eller inte följer etablerade normer inom branschen.

När det gäller svartarbete krävs det aktiva kontroller från medlemsföretagen och medlem får varken anlita eller erbjuda svart arbetskraft. Ett problem med svartarbete är de sk entreprenadkedjorna dvs avtalsförhållanden med många led av entreprenörer. De låga anbud som svartarbetare kan erbjuda innebär i sin tur att den seriöse entreprenören kan lämna ett billigt anbud till sin beställare. Såväl beställare som entreprenör tjänar därmed på den ekonomiska brottsligheten – brottsnytta. För att motverka denna brottsnytta och osunda konkurrens är det viktigt att inköpare i det seriösa företaget aktivt undersöker och kontrollerar aktuella anbudsgivare och avkräver dessa motsvarande kontroll i nästa led. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av att just priset oftast är avgörande vid utvärderingen av anbud. Varje medlemsföretag måste ha klara rutiner för kontroll och uppföljning av leverantörer och underentreprenörer. Att inte ha sådana rutiner står i strid med uppförandekoden.

Punkt 3

Under denna kod anges att medlemsföretag ska agera korrekt och inte bjuda på, eller anordna resor, ge gåvor eller andra tjänster eller förmåner som inte kan granskas och redovisas öppet. Detta förhållningssätt gäller även vid mottagande av ovanstående. Normgivande är IMM:s Näringslivskod.

I brottsbalken finns flera former av korruptionsbrott; givande och tagande av muta, handel med inflytande samt vårdslös finansiering av mutbrott. Samtliga brott har fängelse i straffskalan. Den som ger en muta är den som lämnat, utlovat eller erbjuder en arbetstagare en muta för att denne i sin tjänsteutövning ska gynna givaren eller någon som denne representerar. Mottagaren av mutan är den som mottar, godtar ett löfte om eller begär muta för sin tjänsteutövning eller för någon annan än sig själv. Givande och tagande av muta är alltså två olika brott.

Vem som helst kan göra sig skyldig till givande av muta. Mutansvaret omfattar alla arbetstagare, offentliga som privata. Mutansvaret gäller även vissa uppdragstagare, såsom kommunfullmäktige och styrelseledamöter i aktiebolag. Korruptionsbrott faller under allmänt åtal. En förmån förvandlas till muta om den medför risk för otillbörlig påverkan. En förmån är otillbörlig om den inte utgör ett naturligt led i mottagarens tjänsteutövning eller inte är att anse som ett uttryck för allmänt godtagbara umgängesformer. Otillbörliga förmåner kan alltså vara av vitt skilda slag och brott kan föreligga redan vid låga beloppsnivåer. För det fall mottagaren har en särskilt känslig ställning måste beloppen justeras nedåt. Normgivande för Byggföretagen uppförandekod är IMM:s Näringslivskod. Vid tveksamhet var inte rädd att tillämpa s.k. 0-tolerans. Det kan ingen klandra dig för.

Punkt 4

Denna bestämmelse anger att medlemsföretag i förhållandet till kund och leverantör ska tydliggöra att principerna i denna uppförandekod ömsesidigt ska tillämpas. Ingångna avtal ska följas och tillämpas korrekt.

Detta innebär i praktiken att medlem i sina affärsrelationer på olika sätt ska tydliggöra att man arbetar efter principerna i uppförandekoden och om så bedöms erforderligt och möjligt i de enskilda affärsavtalen avtala med kund och/eller leverantör om att koden ömsesidigt ska tillämpas². I förhållandet till kund och leverantör ska medlemmen alltid uppträda korrekt och samarbete ska präglas av ömsesidig respekt, något som är viktigt inte minst vad gäller det praktiska samarbetet på byggarbetsplatsen och säkerheten om de enskilda medarbetarna. Detta innebär också att avtalade tider ska hållas och att tillkommande och avgående arbeten ska på ett korrekt sätt regleras inom ramen för det träffade entreprenadavtalet.

Vidare ska medlem leva upp till de starka krav på underrättelser som finns i AB 04 och ABT 06 och dessutom de starka krav på samrådande- och avrådandeskyldighet som finns i ABS09 och konsumenttjänstlagen. Oklara anbud beror dock ofta på oklara förfrågningsunderlag. Det är inte oetiskt att reservera sig mot oklara förfrågningar. Det bör också noteras att AB 04 och ABT 06 inte innehåller någon underrättelseskyldighet för entreprenören under anbudsskedet.

Kravet på korrekthet gäller förstås inte bara i avtalsförhållandet utan också relationen till andra medlemsföretag. Byggföretagens medlemsföretag föregår alltid med gott exempel som goda och seriösa entreprenörer. Bestämmelsen innebär i förlängningen också en lojalitetsförklaring till de standardavtal som Byggföretagen står bakom. De avtal som avses är AB 04, ABT 06, ABK 09 och ABM 07 samt alla branschspecifika tillägg till dessa avtal. Dokumenten är särskilt betydelsefulla mot bakgrund av att det i Sverige inte finns någon särskild "entreprenadlag". Ändringar i standardavtalen ska normalt undvikas men kan vara motiverade i det enskilda fallet. Vid ändringar av den riskfördelning som normalt gäller i standardavtalen måste parterna vara medvetna om att den balans som råder i standardavtalen kan påverkas. Ändringar som påtagligt rubbar standardavtalens balans kan – beroende på omständigheterna – innebära en överträdelse av de etiska reglerna. Det är också viktigt att kravet på kalkylerbarhet upprätthålls såväl mellan byggherre och entreprenör som mellan entreprenör och underentreprenör.

2 I lagen (2007:1091) om offentligt upphandling och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster finns regler som måste beaktas av upphandlande enheter och myndigheter.

Punkt 5

I denna bestämmelse anges att medlem ska utföra uppdrag fackmässigt samt följa beslut från ARN (Allmänna reklamationsnämnden) eller beslut i domstol. Detta innebär att medlem alltid ska se till att allt arbete blir fackmässigt utfört, genomförs på ett ur miljöhänsyn och ur hållbarhetsperspektiv riktigt sätt samt att kvalitetskrav inte eftersätts.

Vid arbeten som utförs hos konsument och där tvist uppstår mellan konsumenten och medlem och denna tvist blir föremål för prövning hos ARN så ska medlemsföretag följa nämndens rekommendation eller om beslutet blir föremål för prövning vid allmän domstol; vad domstolen kommer fram till.